

До протоколу № 202
від 12 березня 2026 року

ВИСНОВОК

до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо вдосконалення процедур державного управління
у галузі культури та культурної спадщини»
(реєстр. № 14391 від 22.01.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. розглянув у межах предметів свого відання 12 березня 2026 року на засіданні (протокол № 202) проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення процедур державного управління у галузі культури та культурної спадщини» (реєстр. № 14391 від 22.01.2026), поданий народним депутатом України Потураєвим М.Р. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Головним з розгляду цього законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою комплексного вдосконалення процедур державного управління у сферах культури, музейної справи та охорони культурної спадщини, усунення прогалин чинного законодавства та забезпечення прозорості й ефективності управлінських рішень у надзвичайних умовах воєнного стану.

Відтак, для досягнення мети законопроектом передбачено:

забезпечення належного управління закладами культури – удосконалення механізмів призначення керівників державних та комунальних закладів культури в умовах воєнного стану та на територіях, де ведуться або велися бойові дії;

підвищення рівня охорони археологічної спадщини – встановлення обов'язкових вимог щодо проведення археологічних розвідок при підготовці до будівництва на землях історико-культурного призначення;

виправлення проблеми недостатності законодавчого регулювання щодо порядку поводження з повністю дослідженими археологами антропологічними рештками, виявленими під час археологічних досліджень;

створення правових підстав для функціонування закладів-депозитаріїв музейних предметів, що є необхідним для збереження культурних цінностей,

зокрема в умовах правового режиму воєнного стану та оновлення процедури ведення переліку музеїв;

зняття відтермінування введення в дію надання державної допомоги на придбання книг при народженні дитини тощо.

Проектом передбачаються зміни до законів України «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про музеї та музейну справу», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про поховання та похоронну справу», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про правовий режим воєнного стану», «Про санкції», «Про видавничу справу», «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні», «Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення діяльності Українського інституту книги з підтримки розповсюджувачів видавничої продукції та надання державної допомоги на придбання книг», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та в Кодекс адміністративного судочинства України.

Комітет у межах предметів свого віддання зазначає, що законопроектом передбачено внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо:

зобов'язання музеїв, в тому числі створених при підприємствах, в установах, організаціях і закладах освіти державної та комунальної форми власності чи у їх складі, їх засновників, органів державної влади та місцевого самоврядування, в разі оголошення на території України правового режиму воєнного стану, здійснювати заходи з евакуації Музейного фонду України (стаття 15);

надання права на проведення консервації і реставрації музейних предметів державної частини Музейного фонду України виключно художникам-реставраторам – фізичним особам, які мають вищу спеціалізовану освіту мистецького спрямування та яким за результатами атестації присвоєно кваліфікаційну категорію за відповідною спеціалізацією, а також реставратори закордонних спеціалізованих установ, організацій, реставраційних підрозділів музеїв (стаття 24).

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило зауваження та пропозиції до законопроекту.

Міністерство освіти і науки України зазначило про відсутність пропозицій і зауважень до законопроекту.

Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України (далі – Мінекономіки) зазначило, що законопроект потребує доопрацювання.

Мінекономіки зауважує, що внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо запровадження нових жорстких вимог до художників-реставраторів щодо наявності вищої освіти мистецького спрямування та атестації за відсутності встановленого перехідного періоду для діючих працівників може спричинити масове звільнення досвідчених фахівців, які не мають відповідного диплома, проте володіють необхідними навичками. Існує ризик примусового розірвання трудових договорів із фахівцями високого класу

на підставі «невідповідності займаній посаді», що суперечить політиці збереження кадрового потенціалу під час воєнного стану.

З урахуванням наведеного, Мінекономіки пропонує доповнити прикінцеві положення законопроекту нормою, яка дозволить працівникам, що вже перебувають у трудових відносинах на момент набрання чинності законом, продовжувати роботу протягом двох років, надавши їм час на проходження атестації або отримання необхідної кваліфікації.

Міністерство фінансів України зазначає пропозиції і зауваження до законопроекту та необхідність його доопрацювання.

Міністерство культури України зазначило, що підтримує із зауваженнями законопроект.

Національна академія наук України надала висновок, підготовлений фахівцями Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, в якому зазначено пропозиції і зауваження до законопроекту, у тому числі:

назва проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення процедур державного управління у галузі культури та культурної спадщини» не повною мірою відображає сутність цього законопроекту, оскільки він містить положення з цілковито різносторонніх питань (ліквідація релігійних організацій та обмеження щодо поширення друкованої продукції);

потребує перегляду внесення змін до статті 23 Закону України «Про музеї та музейну справу» такого змісту: «Під час дії правового режиму воєнного стану музейні предмети не підлягають страхуванню при транспортуванні територією України у разі їх супроводу правоохоронними органами». Адже супровід правоохоронними органами не є заміною страхуванню, оскільки має іншу мету ніж страхування;

не є зрозумілим обставини за яких виключено чинну норму про те, що «Держава сприяє проведенню реставрації музейних предметів, предметів музейного значення недержавної частини Музейного фонду України у державних реставраційних закладах»;

порядок проведення археологічних досліджень наразі цілком врегульований на підзаконному рівні, він ефективно діє і не потребує віднесення до компетенції Кабінету Міністрів України затверджувати такий порядок.

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, визначений головним з підготовки законопроекту реєстр. № 14391, розглянув на своєму засіданні 18 лютого 2026 року зазначений законопроект та прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України за результатами його розгляду у першому читанні прийняти за основу з доопрацюванням відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Підкомітет з питань науки та інновацій Комітету, розглянувши на своєму засіданні 02 березня 2026 року законопроект реєстр. № 14391 та надані до нього експертні висновки, прийняв рішення за результатами розгляду на засіданні

Комітету з питань освіти, науки та інновацій рекомендувати Верховній Раді України прийняти зазначений законопроект за основу.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань науки та інновацій Комітету Колюха В.В., та обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення процедур державного управління у галузі культури та культурної спадщини» (реєстр. № 14391 від 22.01.2026), поданий народним депутатом України Потураєвим М.Р. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Направити цей Висновок, а також висновок Національної академії наук України до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, визначеного головним з підготовки цього законопроекту.

Голова Комітету

Сергій БАБАК